

В І Д Г У К

офіційного опонента кандидата мистецтвознавства, доцента

Мартинюка Анатолія Кириловича,

на дисертацію

Кузів Марії Василівни

**«МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДЕНЕКА
КОМІНЕКА У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ КАМ'ЯНЕЧЧИНИ ПЕРШОЇ
ПОЛОВИНИ ХХ ст.»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Важливою ознакою представленої дисертації є розгляд культурних подій регіону, які розвивалися не відокремлено, а в сукупності існування різних видів мистецтва: театру, музики, зодчества, скульптури, живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва. У тексті зазначено, що одне з провідних місць у формуванні культурного потенціалу краю займали громадські інституції, товариства та музична й образотворча освіта, просвітницька справа та її складова – концертна діяльність.

М. Кузів доводить, що культурний розвиток даних територій, зумовлений регіональними чинниками, активно вплинув на формування й рівень музичної спадщини Кам'янця. Дисертантка аналізує цей надзвичайно складний і буреломний період першої половини ХХ ст., коли не лише доля країни, але й культура розвивалися під знаком кардинальних змін у суспільній свідомості, поглядах на завдання та мету мистецтва.

Авторка констатує, що музично-стилістичні та композиційні характеристики мелодій того часу у Кам'янці свідчать про їх схожість з творчими винаходами на всій території Європи, зокрема України, що дозволяє вивести їх до рангу невід'ємної складової національної мистецької культури.

Водночас, досить чітко виступають і локальні відмінності у творчості кожного музиканта. Мистецтво регіону формувалося під впливом художніх

традицій інших країн, зокрема Німеччини, Польщі, Росії тощо. Європейські освітні тенденції, хоч і опосередковано, впливали на становлення фахового музичного мистецтва на Кам'янецьчині.

В науковому дослідженні Марії Кузів всебічно розкривається унікальний культурний, мистецький та освітній феномен – багатогранна музично-просвітницька діяльність Зденека Рудольфовича Комінека на теренах Кам'янецьчини у першій половині ХХ століття. Наявні розвідки, в яких висвітлюється творча спадщина Зденека Комінека, окреслюють здебільшого загальнонаціональний контекст виникнення та функціонування музичних осередків на Поділлі. Окремі персоналії музичної культури регіону залишилися поза увагою вчених. Серед них Зденек Комінек, творчість якого не вивчалася не лише комплексно, а й в окремих її аспектах. Саме тому ми відзначаємо безперечну актуальність і новизну цієї дисертації.

Осмислення широкого кола архівних джерел дозволило автору правдиво відтворити непересічну постать видатного митця і педагога З.Р. Комінека, зробити узагальнюючий аналіз його музично-просвітницької діяльності в тісному взаємозв'язку з тенденціями соціокультурного розвитку Кам'янецьчини першої половини ХХ століття, виявити контекстуальні лінії його багатолітньої творчої праці з традиціями національної і європейської музичної культури, визначити основні засади музично-виконавської естетики і педагогічні принципи митця, окреслити своєрідність репетиційного процесу диригента з оркестровими колективами, констатувати вагоме значення в становленні та розвитку професійної музичної освіти на Поділлі.

Авторка ретельно розглянула автентичні архівальні і колекційні джерела; це дало можливість на пожухлих і обтріпаних сторінках знайдених фактологічних документів, часто написаних рукою самого Зденека Комінека, знайти і по крупицях зібрати в єдине ціле цінний матеріал з історії культурного життя Поділля та його видатного представника і вибудувати загальну картину.

З. Комінека, за походженням чеха, можна віднести до нового типу музикантів-універсалів з широкою сферою інтересів у різних відгалуженнях

культури та музичного мистецтва, надзвичайною працездатністю та такого, що володіє ґрунтовними професійними знаннями.

У дисертації зазначені багатогранність, фаховий рівень творчого доробку та педагогічної майстерності, які створили умови для того, щоби його діяльність стала відомою не лише на Поділлі. Все життя він присвятив оволодінню новими музичними знаннями й вміннями, супроводжуючи цей процес пошуком сучасних професійних видань, переосмисленням музично-естетичних засад.

Окремо відзначимо струнку композиційну будову дисертації і надзвичайну змістовну наповненість усіх її розділів. У першому розділі дисертації «Історіографія і джерельна база» автор здійснює поділ джерел дослідження на писемні та візуально-іконографічні, зважаючи на складність і комплексність обраної теми. В дисертації робиться більш детальна класифікація названих вище різновидів в процесі аналізу усього розмаїття джерел. Все це дозволяє створити достатню і максимально достовірну базу для висвітлення музично-просвітницької діяльності З. Комінека в контексті культуротворчих процесів Кам'янецьчини першої половини ХХ ст. Наголошуємо на тому, що більшість джерел уводиться до наукового обігу вперше.

В дисертації використано множинність методологічних підходів. Серед пріоритетних було застосовано культурологічний, регіональний, екзистенційно-антропологічний та аналітичний підходи.

У другому розділі дисертації «Діяльність З. Комінека у контексті розвитку культурно-мистецького життя Кам'янецьчини» відтворено цілісну панораму культуротворення в регіоні. Висвітлено провідні постаті в культурно-мистецькому оточенні музиканта; розкрито творчий шлях та етапи формування мистецьких пріоритетів відомого діяча музичної культури.

В третьому розділі «Зденек Комінек і музична освіта Кам'янецьчини» простежено основні тенденції розвитку музичної освіти, розкрито її зміст в

навчальних закладах різного спрямування, висвітлено педагогічну діяльність музиканта та її просвітницьку складову.

Четвертий розділ «Особливості музично-виконавської діяльності Зденека Комінека» розкриває характерні ознаки виконавського стилю митця, його підходи до звукового втілення музики в її широкому жанровому та стильовому вимірах. Предметом окремого розгляду є також краєзнавчо-мистецька діяльність З. Комінека в її проекції на сучасні процеси розвитку музичної культури регіону.

Отже, можна стверджувати, що в дисертації послідовно і цілісно розкривається культурний універсалізм Зденека Комінека в контексті складних реалій доби.

Варто відзначити при цьому «бінокулярність» дослідницької роботи авторки, що виражається в органічному поєднанні наукової діяльності дисертантки з її практичною роботою на музичній, концертмейстерській, диригентській і просвітницько-педагогічній ниві. Цей факт надає змістовності і переконливості теоретичним науковим розвідкам, оскільки досліджені матеріали активно впроваджуються у професійну та педагогічну діяльність. Автореферат, у свою чергу, адекватно розкриває зміст дисертації.

Оцінюючи роботу в цілому позитивно, слід визнати, що дане дослідження, безсумнівно, є результатом наполегливої праці авторки в галузі теорії та історії культури й містить істотні нові результати, що мають потенціал подальшого теоретичного та прикладного розвитку культурології та мистецтвознавства. Важливим є те, що при отриманні цих результатів М. Кузів використовує розвинений сучасний науковий апарат.

Наукова та практична цінність дисертації Марії Кузів полягає в можливості використання її матеріалів та висновків у подальших розвідках в сферах української музичної культури, музикознавства, етномузикології, а також у виконавській і педагогічній діяльності (у вузівських курсах «Історія української музики», «Етномузикологія», «Музична інтерпретація», «Музична

культура Поділля», «Музично-виконавської школи України ХХ – початку ХХІ століття» тощо).

Водночас, у роботі дещо бракує більш детального розгляду особливостей творчості музикантів з найближчого оточення З. Комінека, який би уможливив більш глибоке розуміння характерних рис його мистецького доробку.

Основним недоліком дослідження М.В. Кузів є, на наш погляд, у багатьох місцях занадто багатослівний стиль викладу, надмірно ускладнений граматичними конструкціями, повторами речень. У роботі застосовуються однакові слова, що знаходяться поряд, хоча цілком можливо було їх замінити на синонімічні аналоги (с. 38 та ін.). Повтор методологічних засад зі вступу (с. 8) простежується на сторінках (с. 27-34) підрозділу, присвяченого методологічним критеріям розгляду проблеми. Але це не применшує важливості, актуальності та ґрунтовності розв'язаної проблеми.

Автореферат і публікації відповідають змісту і основним положенням дисертації, а також фахові 26.00.01. – теорія та історія культури.

Пропонуємо автору дисертації відповісти на такі запитання:

1. Які ознаки чесько-німецької музично-виконавської школи отримали віддзеркалення в подальшій творчій діяльності З. Комінека на Поділлі?
2. Окресліть теоретичну і практичну значущість педагогічних ідей музиканта для сучасного мистецького освітнього простору.

Незважаючи на деякі зауваження, представлена дисертація вирішує важливі наукові проблеми в галузі культурологічної та мистецтвознавчої діяльності та є певним досягненням в українській гуманітарній науці. Це ще один внесок України у спільну загальноєвропейську духовно-культурну скарбницю, актуальність і необхідність якого важко переоцінити. Наукова новизна представлених у дисертації матеріалів, на нашу думку, заслуговує того, щоб опублікувати їх у вигляді монографії.

Резюмуючи усе вищевикладене, вважаю, що дисертація «Музично-просвітницька діяльність Зденека Комінека у культурному житті Кам'янецьчини першої половини ХХ ст.», є завершеною науковою працею, написаною самостійно, з належною мірою наукової обґрунтованості, на достатньо високому професійному рівні. Вона містить низку цінних нових положень і висновків, закладаючи основу для поглибленого осягнення особливостей розвитку музичного мистецтва ХХ століття. Її актуальність і міжнародне значення – у можливості екстраполяції застосованих методів та отриманих результатів для вивчення музичного мистецтва інших регіонів. Розглянута робота повністю відповідає сучасним вимогам, а її авторка – М. В. Кузів цілком заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри мистецьких дисциплін і
методик навчання ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Підпис А.К. Мартинюк

Засвідчує
Нач. В. *Данко* А. М. Данко

Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника
Вх. НГОР 03.02.18/18
04 02 "18"